

în acest sector, normele prezentate de conferențiar demonstrează ingeniozitatea autorităților de a remedia anumite deficiențe: pâinea trebuie să aibă un gramaj standard, iar vânzătorii sunt obligați să poarte o plăcuță pe care au inscripționat numele. Aplicarea condițiilor impuse de primăriei brutăriilor implică costuri substanțiale, motiv pentru care autoritățile oferă timp suficient pentru îndeplinirea lor. Nerespectarea normelor duce la închiderea brutăriilor.

Pe baza documentelor prezentate, Bucureștiul se conturează ca un oraș modern, în care tramvaiele cu cai sunt înlocuite cu cele electrice, iar pentru o bună evidență a populației în continuă creștere se introduce un sistem de înregistrare a locuitorilor orașului. Categoriile sociale care asigură salubritatea orașului se profesionalizează: se înființează un serviciu public de măturători și unul de servitori. Spre sfârșitul secolului al XIX-lea începe să dea roade presiunea continuă exercitată de primărie asupra locuitorilor, obligați să respecte și să aplice normele stabilite la nivel local. Concomitent însă cu acest proces de educare și civilizare a orașenilor, aceștia încep să aibă pretenții mai mari de la municipalitate, de la care așteaptă condiții de viață mai bune. Din perioada respectivă datează numeroase cereri adresate Primăriei de către locuitorii mahalalelor din București privind pavarea străzilor și iluminatul public în zonele respective.

Creșterea numărului de locuitori induce orașenilor un sentiment de derută, determinat de faptul că nu se mai cunosc între ei, ceea ce îi face neîncredători. Această stare este amplificată și de presă, care evidențiază aspectele negative ale vieții cotidiene (furturi, crime etc.) care, deși sunt incidente izolate, rămân întipărite în mentalul colectiv sporind suspiciunea față de semenii.

Regulamentele emise de primărie impun norme care duc la eficientizarea vieții cotidiene și în condițiile verificării sistematice a modului în care acestea sunt aplicate. În general, așa cum Simion Câlția afirmă, răspunzând unei întrebări adresate din public, normele urbane nu le copiază pe cele aplicate în orașele din Vestul Europei, ci sunt adaptate nevoilor particulare ale orașelor românești și, în mod indirect, comportamentele urbane influențează și evoluția comportamentelor rurale (casele construite împrumutând elemente arhitecturale citadine).

O concluzie a celor prezentate ar fi că demersul coerent inițiat de primărie, prin regulamente a căror aplicare este verificată cu strictețe, determină educarea locuitorilor pentru a corespunde statutului de "orașean", iar orașele românești se pot compara la sfârșitul secolului al XIX-lea cu metropolele europene, de care le mai desparte doar un decalaj de dezvoltare de aproximativ zece ani.

Elena Mușat

Expoziția *Ada Kaleh, insula visului și a uitării*

Expoziția, organizată de către Muzeul Țăranului Român, în colaborare cu Muzeul Național de Artă, Biblioteca Națională, Biblioteca Academiei Române și având sprijinul Uniunii Democratice Turce din România, readuce în atenția publicului insula Ada Kaleh, un loc de un farmec aparte, acoperit în anul 1971 de ape prin construirea pe Dunăre a barajului "Porțile de Fier".

Datorită importanței ei strategice, mica insulă a fost disputată de-a lungul secolelor de Imperiul Otoman, Ungaria și Imperiul Habsburgic și alipită teritoriului

României în anul 1923, dar, în ciuda schimbărilor de ordin administrativ, comunitatea turcească locală și-a păstrat identitatea culturală și străvechile obiceiuri orientale. Caracterul particular al acestui loc uitat de timp, vegetația sa luxuriantă, pe care George Gordon Byron o denumește “cea mai verde insulă a imaginației mele”¹, mărfurile turcești de calitate superioară (cafea, tutun, cofeturi, obiecte orientale) au făcut ca în perioada interbelică Ada Kaleh să devină o veritabilă atracție turistică, primind anual aproximativ 16.000 de vizitatori. Notorietatea micului Orient a crescut mai ales în urma vizitei regelui Carol II din anul 1931, care, fermecat de atmosfera exotică, a oferit localnicilor o serie de privilegii. Pentru insulă, anii '30 ai secolului trecut înseamnă perioada de maximă prosperitate: Ali Kadri, celebrul om de afaceri local, fondează Societatea Anonimă pe Acțiuni “Musulmana”, iar marca “Ada Kaleh” devine cunoscută și respectată în cele mai selecte cercuri¹¹. O altă vizită păstrată vie în amintirile localnicilor a fost cea a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1948), urmată de înființarea unei fabrici de confecții, a cărei activitate va îmbunătăți viața pe insulă, după ce comunismul adusese pierderea privilegiilor interbelice și deposedarea de proprietăți a locuitorilor mai înstăriți, deportați în Bărăgan¹².

Expoziția *Ada Kaleh, insula visului și a uitării* grupează impresii consemnate de personalități ale lumii literare și artistice românești care au vizitat insula și au încercat să surprindă în cuvinte și imagini atmosfera sa specială. Printre exponate se remarcă o valoroasă serie de ilustrate și cărți poștale originale aparținând Bibliotecii Academiei Române, relatări despre insulă ale unor scriitori și jurnaliști de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea (Dimitrie Bolintineanu, Alexandru Pelimon, Mihai Tican Rumano, Filip Brunea-Fox), periodice și fotografii care au ca sursă de inspirație Ada Kaleh, oferite de Biblioteca Națională, obiecte de patrimoniu din colecțiile MȚR. Grație unui parteneriat încheiat cu Muzeul Național de Artă al României, publicul poate admira, în premieră, cele nouă acuarele pictate de Mircea Olarian pe insulă în anul 1936, dedicate lui Ali Kadri. Un loc aparte în complexul expozițional îl ocupă obiectele și fotografiile puse la dispoziție de către foști insulari, cărora Magda Andreescu, coordonatorul proiectului, le-a mulțumit la vernisaj “pentru documentele oferite și pentru poveștile triste”.

Prezenți la inaugurare, Virgil Ștefan Nițulescu (directorul MȚR), Semsî Turhan (președintele Filialei București a Uniunii Democrate Turce din România) și Silvana Rachieru (director al Institutului Cultural Român din Istanbul) au evocat ospitalitatea localnicilor care, în perioada de glorie a insulei, îi primeau pe turiști la debarcader cu braggă, înghețată și ciubuc, dar și dificultatea acestora de a se integra în alte comunități după evacuare. Nevoii să înceapă o nouă viață în altă parte, turcii s-au risipit în mai multe orașe din România (Drobeta-Turnu Severin, Orșova, Timișoara, Constanța, București), dar cei mai mulți au decis să se stabilească în Turcia. După plecare, au resimțit cel mai acut lipsa comunității arhaice din Ada Kaleh, care funcționa ca o mare familie și pe care nu au mai regăsit-o nicăieri.

De aceea, poate cei mai importanți participanți la vernisaj au fost câțiva dintre oamenii care s-au născut și și-au petrecut o parte din viață pe insulă, tot mai puțini de la an la an, conform statisticilor Magdei Andreescu. I-am urmărit privind cu nostalgie fotografii în care recunoșteau prieteni sau rude și depănând amintiri despre Ada Kaleh, care

¹ Marian Țuțui, *Ada Kaleh sau Orientul scufundat*, București 2010, p. 7.

¹¹ Carmen Mihalache & Magda Andreescu, *Adakale-ii. Patria din buzunarul de la piept*. București 2012, p. 20-21.

¹² *Ibidem*, p. 28.

pentru ei înseamnă încă “acasă”. După mai bine de 40 de ani de la dispariție, legătura foștilor locuitori cu insula dispărută a rămas intactă, probabil pentru că, așa cum mărturisea Cafer Ismaloglu: “Toți au pe lumea asta o patrie. Chiar dacă locuiesc departe, își pot vizita locul natal când vor. Noi nu avem șansa asta”¹³.

Deschisă publicului în perioada 2-28 iulie 2013, expoziția inițiată de MȚR face parte dintr-un amplu proiect de restituire a memoriei insulei dispărute¹⁴. Amintirile foștilor locuitori au fost deja consemnate în volumul *Ada Kaleh, insula din buzunarul de la piept*, apărut în anul 2012 la Editura Martor, iar evenimente cu aceeași temă au fost organizate și de Institutul Cultural Român din Istanbul.

Muzeul Național al Țăranului Român
vă invită la vernisajul expoziției

Ada Kaleh, insula visului și a uitării

marți, 2 iulie 2013, ora 17.00

Expoziție deschisă între 2 și 28 iunie 2013, la Sala Căsuțe.

Parteneri: Muzeul Național de Artă al României, Biblioteca Academiei Române, Uniunea Democrată Turcă din România și Biblioteca Națională a României

Elena Mușat

Balkan Entanglements. Peace of Bucharest

The conference was organized on November 7-8, 2013 by the Faculty of History within the University of Bucharest, marking the centenary of the Peace of Bucharest. It

¹³ M. Țuțui, *op. cit.*, p. 175.

¹⁴ MȚR a găzduit anul trecut expoziția *Ada Kaleh. Insula din suflet*, care a evocat istoria dramatică a insulei pornind de la relatările foștilor locuitori și de la fotografiile păstrate în albumele de familie ale acestora.